

Bevolkingskrimp Oost-Europa minder sterk

De demografische prognose van de VN

Jan Limbeek

In mei 2011 publiceerde de Verenigde Naties haar tweejaarlijkse schatting van de bevolkingsontwikkeling van alle landen ter wereld. Net als in de voorgaande revisies, is de prognose opwaarts bijgesteld. Dit geldt ook voor de landen van het vroegere sovjetblok, inclusief Albanië en de landen die deel uitmaakten van voormalig Joegoslavië (exclusief Kosovo).

Volgens de VN zal de wereld in het jaar 2100 in totaal 10,1 miljard mensen tellen. De huidige omvang is bijna zeven miljard. Het grootste deel van de groei vindt in de komende decennia plaats: tegen het jaar 2050 zal de bevolking gegroeid zijn naar 9,3 miljard. In de vijftig jaar na 2050 zal de bevolking slechts toenemen met 0,8 miljard. Na het jaar 2100 zal de wereldbevolking afnemen.

Dit verwacht de VN in de gemiddelde prognosevariant. Volgens de hoge variant krijgt de wereldbevolking al in 2050 een niveau van 10,6 miljard mensen, waarna dit doorgroeit naar 15,8 miljard in 2100. Verwacht wordt dat de gemiddelde vrouw dan een half kind extra krijgt ten opzichte van de gemiddelde variant. In de lage prognosevariant krijgen vrouwen juist een half kind minder. Dit leidt tot 8,1 miljard wereldburgers in 2050, waarna de bevolking *daalt* tot 6,2 miljard in 2100.

Ook op landenniveau zijn de verschillen tussen de verschillende prognosevarianten groot. Zo telt Rusland volgens de gemiddelde variant in 2100 111 miljoen inwoners. Volgens de hoge variant zullen dat er 184 miljoen zijn. Dit zijn er 41 miljoen meer dan vandaag de dag en zelfs drie keer zoveel als in de lage variant (62 miljoen).

De VN gaf ook een variant die ervan uitgaat dat het aantal kinderen per vrouw constant blijft op het niveau van 2005-2010. Dan zal de wereldbevolking stijgen naar 26,8 miljard in 2100. Alle cijfers die hierna vermeld worden zijn afkomstig van de gemiddelde variant.

Naarmate de tijd voortschrijdt worden demografische voorspellingen onzekerder. Voor 2050 zijn deze al een stuk betrouwbaarder dan voor 2100, omdat de mensen die in 2050 40 jaar of ouder zijn, dan al geboren zijn. Bovendien nemen de demografen van de VN aan, vooral op basis van ervaringen uit het verleden, dat het aantal kinderen per vrouw in kinderrijke gebieden sterk zal dalen en andersom, dat het aantal kinderen per vrouw sterk zal stijgen in gebieden waar vrouwen nu weinig kinderen krijgen. Als deze aanname onvoldoende uitkomt, treden er grote veranderingen op in de verwachte omvang van de bevolking.

De VN gaat er dus vanuit dat overal dezelfde trend opgaat: na een continue stijging van het aantal kinderen per vrouw, slaat deze groei om in een continue daling tot ruim beneden het vervangingsniveau van ten minste 2,1 kind per vrouw (in gebieden waar het sterftcijfer onder de 45-minners laag is), waarna weer een groei inzet tot een niveau dat een betrouwbare stabiliteit van de bevolking garandeert. Bijvoorbeeld,

in de vijf Centraal-Aziatische landen die deel uitmaakten van de Sovjet-Unie gaat de bevolkingstoename steeds trager en twee landen – Turkmenistan en Oezbekistan – krijgen nog deze eeuw te maken met bevolkingsafname. Aan de andere kant krijgen vrouwen in Europa in de toekomst steeds meer kinderen: vanaf 2075 overtreft in Europa het aantal dochters dat blijft leven tot de reproductieve leeftijd het wereldgemiddelde.

In alle Europese landen, behalve IJsland en vooral Ierland, blijft het kindertal per vrouw gedurende de gehele 21ste eeuw te laag om de bevolking in stand te houden. De demografen van de VN denken dat de immigratie steeds lager wordt en vanaf begin jaren twintig van deze eeuw ontoereikend zal zijn om de natuurlijke achteruitgang van de bevolking te compenseren. Pas in de laatste jaren van de 21ste eeuw zal de bevolking weer iets groeien.

In heel Oost-Europa is deze trend in verhevigde mate zichtbaar. In Rusland stijgt het verwachte aantal kinderen per vrouw bijna tot aan vervangingsniveau, maar de bevolking blijft toch (langzaam) krimpen omdat de netto-immigratie, die nu [een groot deel van de bevolkingsafname compenseert](#), tot nul zal dalen. Alleen in Tsjechië is de bevolking eind 21ste eeuw iets groter dan 100 jaar daarvoor, dankzij de immigratie. De overige Oost-Europese landen zullen in 2100 een kleinere bevolking hebben ten opzichte van 2000. De andere landen die in de tabellen vermeld worden, kennen alle een flinke bevolkingsgroei, behalve Georgië en Armenië. In Mongolië zal de bevolking in deze eeuw zelfs verdubbelen.

Ten opzichte van haar [vorige prognose](#) uit 2009 verwacht de VN een extra bevolkingstoename of een kleinere bevolkingsafname. Soms scheelt dit heel veel. Voor Rusland voorzag de VN twee jaar geleden een bevolkingsomvang van 116,1 miljoen inwoners in 2050. In de huidige prognose is dit met tien miljoen opwaarts bijgesteld naar 126,2 miljoen. Naar verhouding is de toename in Wit-Rusland, van 7,3 naar 8,0 miljoen, en in Polen, van 32,0 naar 34,9, ook groot. In totaal denkt de VN dat Europa in 2050 719 miljoen inwoners telt, tegen een schatting van 691 miljoen twee jaar geleden. De resultaten van het [Population Reference Bureau](#) van juli 2010 doen hier nog een schepje bovenop.

Tabel 1 Prognose VN van de bevolkingsomvang in het voormalige Oostblok#, 1990 - 2100 (mln.; gemiddelde variant)

	1990	2010	2030	2050	2100
Albanië	3,3	3,2	3,3	3,0	1,9
Armenië	3,5	3,1	3,1	2,9	2,3
Azerbeidzjan	7,2	9,2	10,8	11,6	12,0
Bosnië-Herzegovina	4,3	3,8	3,5	3,0	1,9
Bulgarije	8,8	7,5	6,5	5,5	4,1
Estland	1,6	1,3	1,3	1,2	1,1
Georgië	5,5	4,4	3,8	3,2	2,4
Hongarije	10,4	10,0	9,6	9,2	8,4
Kazachstan	16,5	16,0	18,9	21,2	24,9
Kirgizstan	4,4	5,3	6,7	7,8	9,3
Kroatië	4,5	4,4	4,2	3,9	3,3
Letland	2,7	2,3	2,1	1,9	1,7
Litouwen	3,7	3,3	3,1	2,8	2,5
Macedonië	1,9	2,1	2,0	1,9	1,4
Moldova	4,4	3,6	3,1	2,7	2,0
Mongolië	2,2	2,8	3,5	4,1	4,8
Montenegro	0,6	0,6	0,6	0,6	0,5
Oekraïne	51,6	45,4	40,5	36,1	30,3
Oezbekistan	20,5	27,4	33,4	35,4	29,3
Polen	38,1	38,3	37,8	34,9	29,5
Roemenië	23,2	21,5	20,3	18,5	14,8
Rusland*	148,2	143,0	136,4	126,2	111,1
Servië	9,6	9,9	9,5	8,8	7,0
Slowakije	5,3	5,5	5,5	5,2	4,5
Slovenië	1,9	2,0	2,1	2,0	1,8
Tadzjikistan	5,3	6,9	9,0	10,7	11,7
Tsjechië	10,3	10,5	10,8	10,6	10,3
Turkmenistan	3,7	5,0	6,2	6,6	5,7
Wit-Rusland	10,3	9,6	8,9	8,0	6,8
Totaal	413,5	407,9	406,5	389,5	347,3
<i>Ter vergelijking</i>					
Wereld	5.306,4	6.895,9	8.321,4	9.306,1	10.124,9
Europa	720,5	738,2	741,2	719,3	674,8
Nederland	14,9	16,6	17,3	17,2	17,4

Inclusief de landen die niet hoorden bij het sovjetblok: Albanië en zes landen die deel uitmaakten van Joegoslavië (Slovenië, Kroatië, Bosnië-Herzegovina, Servië, Montenegro, Macedonië). Kosovo wordt niet apart vermeld in deze prognose.

* Deze prognose maakte al gebruik van de resultaten van de Russische census van 2010, waarvan enkele resultaten in april 2011 naar buiten werden gebracht. De bevolkingsgrootte werd voor 2010 met ruim een miljoen opwaarts bijgesteld.

Bron: VN, [World Population Prospects: The 2010 Revision](#), mei 2011.

Tabel 2 Prognose VN van de vruchtbaarheid en levensverwachting in het voormalige oostblok*, 1990 – 2100, 1 juli – 1 juli (respectievelijk aantal kinderen en jaren; gemiddelde variant)

		1985-1990	2005-2010	2025-2030	2045-2050	2095-2100
Albanië	vruchtbaarheid	3,65	1,60	1,46	1,63	1,97
	levensverwachting	72,0	76,4	79,2	81,6	86,1
Armenië	vruchtbaarheid	2,58	1,74	1,75	1,82	2,00
	levensverwachting	68,4	73,7	76,5	79,2	84,1
Azerbeidzjan	vruchtbaarheid	2,95	2,16	2,13	2,12	2,10
	levensverwachting	66,1	70,1	73,6	77,0	82,6
Bosnië-Herzegovina	vruchtbaarheid	1,90	1,18	1,35	1,66	1,99
	levensverwachting	71,1	75,1	77,7	80,2	85,0
Bulgarije	vruchtbaarheid	1,92	1,46	1,74	1,90	2,05
	levensverwachting	71,3	72,7	75,8	78,6	83,8
Estland	vruchtbaarheid	2,20	1,39	1,80	1,96	2,07
	levensverwachting	70,3	73,9	77,5	80,0	84,9
Georgië	vruchtbaarheid	2,26	1,58	1,57	1,75	2,00
	levensverwachting	70,5	73,0	76,2	78,9	83,9
Hongarije	vruchtbaarheid	1,82	1,34	1,65	1,88	2,03
	levensverwachting	69,4	73,6	77,2	79,9	85,3
Kazachstan	vruchtbaarheid	3,03	2,54	2,35	2,24	2,13
	levensverwachting	67,4	65,8	71,2	74,6	80,0
Kirgizstan	vruchtbaarheid	4,02	2,70	2,44	2,29	2,14
	levensverwachting	66,0	66,7	71,7	75,0	80,2
Kroatië	vruchtbaarheid	1,84	1,42	1,70	1,86	2,04
	levensverwachting	71,5	76,0	79,2	81,5	86,4
Letland	vruchtbaarheid	2,09	1,41	1,72	1,89	2,05
	levensverwachting	70,2	72,3	76,6	79,2	84,3
Litouwen	vruchtbaarheid	2,09	1,41	1,70	1,87	2,04
	levensverwachting	71,7	71,3	75,3	78,4	83,7
Macedonië	vruchtbaarheid	2,18	1,46	1,46	1,70	1,99
	levensverwachting	70,8	74,2	77,0	79,6	84,6
Moldova	vruchtbaarheid	2,64	1,50	1,53	1,73	2,00
	levensverwachting	67,3	68,2	72,9	76,5	82,4
Mongolië	vruchtbaarheid	4,90	2,50	2,32	2,22	2,13
	levensverwachting	60,0	67,3	72,6	76,5	82,4
Montenegro	vruchtbaarheid	1,97	1,69	1,62	1,76	1,99
	levensverwachting	74,8	74,0	77,4	79,9	84,8
Oekraïne	vruchtbaarheid	2,03	1,39	1,70	1,87	2,05
	levensverwachting	70,6	67,5	72,3	75,7	81,9
Oezbekistan	vruchtbaarheid	4,40	2,46	1,89	1,70	1,91
	levensverwachting	67,3	67,4	72,0	75,2	80,4
Polen	vruchtbaarheid	2,15	1,32	1,65	1,84	2,03
	levensverwachting	71,0	75,5	78,5	80,9	85,6
Roemenië	vruchtbaarheid	2,27	1,33	1,66	1,84	2,04
	levensverwachting	69,5	73,2	76,9	79,5	84,5
Rusland	vruchtbaarheid	2,12	1,44	1,73	1,89	2,05
	levensverwachting	69,1	67,7	72,4	75,5	81,8

		1985-1990	2005-2010	2025-2030	2045-2050	2095-2100
Servië	vruchtbaarheid	2,23	1,62	1,59	1,76	2,00
	levensverwachting	71,2	74,0	76,7	79,4	84,4
Slowakije	vruchtbaarheid	2,15	1,27	1,62	1,82	2,03
	levensverwachting	71,0	74,7	78,1	80,5	85,3
Slovenië	vruchtbaarheid	1,66	1,39	1,69	1,86	2,04
	levensverwachting	72,5	78,6	81,3	83,6	88,7
Tadzjikistan	vruchtbaarheid	5,41	3,45	2,56	2,11	1,85
	levensverwachting	63,6	66,4	71,6	75,0	80,2
Tsjechië	vruchtbaarheid	1,93	1,41	1,71	1,89	2,05
	levensverwachting	71,5	77,0	80,0	82,4	87,6
Turkmenistan	vruchtbaarheid	4,55	2,50	1,95	1,74	1,90
	levensverwachting	62,8	64,6	69,4	73,4	79,3
Wit-Rusland	vruchtbaarheid	2,05	1,39	1,69	1,87	2,04
	levensverwachting	71,3	69,4	73,7	76,4	82,3
<i>Ter vergelijking</i>						
Wereld	vruchtbaarheid	3,39	2,52	2,33	2,17	2,03
	levensverwachting	63,6	67,9	72,4	75,6	81,1
Europa	vruchtbaarheid	1,82	1,53	1,76	1,91	2,06
	levensverwachting	72,9	75,4	79,1	81,7	87,4
Nederland	vruchtbaarheid	1,55	1,74	1,90	1,99	2,08
	levensverwachting	76,7	80,2	82,5	84,7	89,7

Inclusief de landen die niet hoorden bij het sovjetblok: Albanië en zes landen die deel uitmaakten van Joegoslavië (Slovenië, Kroatië, Bosnië-Herzegovina, Servië, Montenegro, Macedonië). Kosovo wordt niet apart vermeld in deze prognose.

Opm.: vruchtbaarheid is het gemiddeld aantal levend geboren kinderen dat een vrouw gedurende haar leven krijgt. De levensverwachting bij de geboorte is het aantal jaren dat een pasgeborene zal leven als het sterftcijfer op het moment van geboorte blijft gelden.

Bron: VN, [World Population Prospects: The 2010 Revision](#), mei 2011.

[Terug naar 'Achtergrond'](#)